

Raport de politici:
Utilizarea eficientă a instrumentelor de vorbire și
limbaj pentru intervenția timpurie de către profesori
(Numărul proiectului: 2022-1-ES01-KA220-SCH-000084953)

Speech and Language tools
for early intervention by Teachers

Declinare de responsabilitate:

Cu sprijinul programului Erasmus+ al Uniunii Europene.

Sprijinul acordat de Comisia Europeană pentru realizarea acestui site web nu constituie o aprobare a conținutului, reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru nicio utilizare care ar putea fi făcută informațiilor conținute în acesta.

Conținutul educațional produs în cadrul acestui proiect este propus sub licența Creative Commons.

Număr de referință al proiectului: 2022-1-ES01-KA220-SCH-000084953

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

PARTENERI

Cuprins

INTRODUCERE	2
REZULTATELE PROIECTULUI	3
REZULTATELE ACTIVITĂȚILOR PILOT	4
BARIERE POLITICE ÎN ȚĂRILE PARTENERE	5
BUNE PRACTICI	6
RECOMANDARE DE POLITICI	7
CONCLUZIE	10

INTRODUCERE

Proiectul „Instrumente de vorbire și limbaj pentru intervenție timpurie de către profesori” a fost inițiat pentru a răspunde nevoii tot mai mari de instrumente eficiente și accesibile care să ajute profesorii și educatorii să identifice și să sprijine copiii cu vârste cuprinse între 3 și 10 ani cu dificultăți de vorbire și limbaj, în special în contextul interacțiunilor limitate față în față în timpul pandemiei. Proiectul își propune să doteze profesorii, consilierii școlari și specialiștii cu resurse digitale inovatoare, inclusiv o aplicație mobilă, instrumente de evaluare și exerciții practice, pentru a permite detectarea și intervenția timpurie, îmbunătățind rezultatele educaționale și integrarea socială a elevilor afectați. Prin promovarea colaborării între șase parteneri europeni, proiectul vizează grădinițele, școlile primare, profesioniștii din educația specială și directorii școlari, ajungând în cele din urmă la peste 460 de participanți și contribuind la o conștientizare și o capacitate mai largă în domeniul sprijinului vorbirii și limbajului în copilăria timpurie.

ABORDARE METODOLOGICĂ

Cercetare comparativă și analiză juridică în țările partenere:

Partenerii au realizat o analiză comparativă a cadrelor naționale pentru sprijinul vorbirii și limbajului în Spania, România, Austria, Franța, Irlanda și Grecia, identificând lacune în protocoalele de intervenție timpurie. Analiza s-a concentrat pe legile educației speciale și politicile educaționale incluzive.

Dezvoltarea instrumentelor:

- Aplicație mobilă
- Fișe de lucru
- Fișe de lucru
- Pachet de resurse

Design participativ:

- Contribuții din partea profesorilor
- Terapeuți
- Consilii consultative

REZULTATELE PROIECTULUI

WP1 - Repere pentru suportul vorbirii și limbajului:

Dezvoltarea unor repere standardizate și a unor cadre de competențe pentru identificarea timpurie a dificultăților de vorbire și limbaj de către profesori. Include cercetări documentare naționale, o analiză comparativă a reglementărilor legale și exemple de bune practici din țările partenere.

Aplicație mobilă WP2:

O aplicație mobilă educațională gratuită și multilingvă, care include o estimare de vârstă bazată pe normele de dezvoltare a vorbirii și limbajului, un test de screening pentru articulare, fișe practice și fișe de lucru. Aplicația susține detectarea timpurie și exersarea.

WP3 - Pachet de resurse pentru profesori:

Un pachet cuprinzător de resurse digitale, cu îndrumări privind recunoașterea problemelor de vorbire și limbaj, strategii de evaluare și sfaturi pentru clasă. Fișele de lucru printabile și îndrumările pentru profesori sunt aliniate cu practicile educaționale incluzive.

WP4-Raport de politici:

Un raport de politici bazat pe analiza comparativă a cadrelor educaționale din 6 țări (Spania, Austria, Franța, Irlanda, Grecia și România). Acesta oferă recomandări practice pentru integrarea practicilor de screening timpuriu al vorbirii și limbajului în grădinițe și școli primare, sprijinind autoritățile educaționale, factorii de decizie și instituțiile de formare a cadrelor didactice.

REZULTATELE ACTIVITĂȚILOR PILOT

Aplicația mobilă Speech and Language Tools a fost testată în șase țări partenere: Spania, Grecia, Irlanda, Franța, Austria și România, cu un total de 93 de participanți care au luat parte la faza de testare. Majoritatea respondenților au fost profesori (75%), feedback suplimentar fiind oferit de părinți, logopezi și elevi. Scopul proiectului pilot a fost de a evalua utilizabilitatea, relevanța și eficacitatea platformei în sprijinirea dezvoltării timpurii a vorbirii și limbajului.

Participanții au considerat, în general, platforma ușor de navigat, 79% descriind experiența ca fiind ușoară sau foarte ușoară. Majoritatea utilizatorilor (70%) au reușit să găsească exerciții și materiale fără probleme, în timp ce un grup mai mic a remarcat unele dificultăți minore. Designul vizual a fost primit pozitiv, deși mai mulți participanți au sugerat că imaginile ar putea fi mai mari și mai atractive. Performanța tehnică a fost, de asemenea, evaluată bine, puțini utilizatori întâmpinând doar probleme minore, cum ar fi timpi de încărcare lenți.

Feedback-ul privind conținutul în sine a fost în mare parte pozitiv. Majoritatea a considerat exercițiile extrem de relevante pentru dezvoltarea vorbirii și a limbajului, apreciind în special categorii precum comprehensiunea, producția orală, conștientizarea fonologică și dezvoltarea vocabularului. Majoritatea utilizatorilor au indicat că platforma a oferit suficiente resurse și că explicațiile dinaintea fiecărui exercițiu au ajutat la ghidarea utilizării lor.

Sugestiile de îmbunătățire s-au concentrat pe îmbunătățirea elementelor vizuale, adăugarea mai multor exerciții și rafinarea aspectelor tehnice. Unii participanți au recomandat, de asemenea, încorporarea de ghiduri vizuale pentru articulare, care să arate cum sunt produse fizic sunetele. Satisfacția față de platformă a fost ridicată, iar majoritatea participanților și-au exprimat dorința de a o recomanda și utiliza în mod regulat.

BARIERE POLITICE ÎN ȚĂRILE PARTENERE

Proiectul SaLT se confruntă cu mai multe provocări persistente în materie de politici în țările partenere: Austria, Grecia, Irlanda, Italia, și Portugalia, fiecare dintre acestea având impact asupra sprijinului disponibil pentru copiii cu nevoi de vorbire, limbaj și comunicare (NVLC). O problemă majoră este absența unui cadru consistent, la nivel național, de detectare timpurie. Deși educatorii sau școlile pot încerca evaluări informale, lipsa unui sistem standardizat, mandatat de stat, înseamnă că identificarea timpurie a NVLC este adesea inconsistentă și nesigură.

O altă barieră substanțială este natura fragmentată a rolurilor profesionale și a rețelilor de sprijin. Serviciile de logopedie sunt de obicei externe școlilor, furnizate prin procese de trimitere care întârzie intervenția la timp și complică colaborarea dintre profesioniștii din domeniul educației și cei din domeniul sănătății.

Formarea insuficientă a profesorilor agravează situația. Educația structurată pentru NVLC nu este o componentă standard a pregătirii inițiale a profesorilor în majoritatea țărilor partenere. Drept urmare, mulți profesori intră în profesie fără abilitățile necesare pentru a recunoaște sau a gestiona dificultățile lingvistice, ceea ce este deosebit de problematic în clasele diverse din punct de vedere lingvistic sau dezavantajate din punct de vedere socioeconomic. Alocarea resurselor prezintă dificultăți suplimentare. Chiar și acolo unde există strategii naționale pentru NVLC, implementarea este inegală, în special în zonele rurale unde finanțarea și personalul sunt limitate.

În plus, integrarea instrumentelor digitale în sistemele naționale de învățământ rămâne limitată. Deși resursele digitale au potențialul de a sprijini dezvoltarea vorbirii și a limbajului, utilizarea lor este sporadică și duce lipsă de coordonare sistematică. Abordarea acestor probleme necesită o reformă cuprinzătoare a politicilor, o colaborare intersectorială îmbunătățită, precum și investiții specifice în consolidarea capacităților. Numai prin astfel de eforturi coordonate poate fi integrat eficient sprijinul NVLC în sistemele de învățământ generale din întreaga Europă.

BUNE PRACTICI

- **Spania: Roata sunetelor**

Un joc de conștientizare fonologică în care copiii folosesc roți și clești de rufe pentru a potrivi sunetele cu imaginile, sprijinind recunoașterea silabelor și abilitățile motorii fine. Activitatea este adaptabilă pentru diferite grupe de vârstă și niveluri de citire.

- **Austria: Jocul „Eu spionez”**

Un joc simplu de vocabular și observare în care copiii ghicesc obiecte pe baza unor indicii descriptive. Promovează utilizarea limbajului descriptiv, abilitățile de ascultare și atenția la detalii.

- **Grecia: Curcubeu – Intervenție fonologică**

O activitate bazată pe basme care integrează sarcini de conștientizare fonologică în povestire, cum ar fi identificarea silabelor, fonemelor și rimelor. Sprijină învățarea experiențială și este utilă în special pentru elevii cu dificultăți de citire sau dislexie.

- **Irlanda: Prelucrarea limbajului Gestalt (GLP)**

GLP îi sprijină pe copiii, în special pe cei cu autism, care procesează limbajul în fragmente, mai degrabă decât în cuvinte individuale. Acesta pune accent pe achiziția naturală a limbajului și adaptează intervențiile de vorbire la modul în care copiii învață efectiv limbajul.

- **România: Centrul Interșcolar de Logopedie (CLI)**

CLI oferă terapie structurată pentru copiii cu vârste cuprinse între 4 și 12 ani cu tulburări de vorbire și limbaj, prin sesiuni școlare. De asemenea, implică părinții și profesorii pentru a asigura un progres constant și o intervenție timpurie.

RECOMANDARE DE POLITICĂ

1. Integrarea formării vorbirii și limbajului în formarea inițială a cadrelor didactice

În toate țările partenere, există o lacună semnificativă în ceea ce privește formarea inițială legată de dezvoltarea timpurie a vorbirii și limbajului, în special pentru cursanții multilingvi sau neurodiverși. Recomandăm integrarea unor module obligatorii privind:

- Achiziția și dezvoltarea limbajului;
- Identificarea întârzierilor de vorbire și limbaj;
- Lucrul cu cursanți multilingvi;
- Utilizarea instrumentelor de screening și a recomandărilor.

Acest lucru este esențial atât pentru profesorii generaliști din învățământul preșcolar, cât și pentru educatorii care lucrează cu elevi cu nevoi speciale/CES. Pentru profesorii aflați în activitate, oportunitățile de dezvoltare profesională continuă ar trebui să includă instruire practică privind utilizarea instrumentelor digitale și implicarea familiilor.

2. Impunerea obligatorie a screening-ului precoce sistematic la grădiniță și învățământul primar timpuriu

Screeningul lingvistic sistematic în grădinițe și în învățământul primar timpuriu este implementat în mod inconsistent în Europa. Austria oferă un exemplu de bună practică cu BESK KOMPAKT și BESK-DaZ, care evaluează dezvoltarea limbajului atât pentru copiii monolingvi, cât și pentru cei multilingvi. Prin urmare, ministerele naționale ar trebui să:

- Dezvolte sau adopte instrumente de screening standardizate, adecvate vârstei;
- Se asigure că screening-urile au loc în mai multe momente înainte de vârsta de șase ani;
- Furnizeze protocoale clare de urmărire și trimitere pe baza rezultatelor screening-ului.

Acest lucru ar trebui integrat în activitatea obișnuită a personalului didactic, nu externalizat în întregime către specialiști externi.

RECOMANDARE DE POLITICĂ

3. Asigurarea accesului echitabil la servicii de terapie, în special în zonele rurale

În Spania și România, au fost evidențiate listele lungi de așteptare, subfinanțare și inegalități geografice. Acolo unde serviciile publice sunt insuficiente, familiile suportă adesea povara costurilor private. Este esențială:

- Consolidarea furnizării publice de servicii de vorbire și limbaj;
- Extinderea serviciilor mobile sau la distanță (teleterapie) pentru zonele rurale;
- Acreditarea furnizorii privați de terapie pentru a asigura calitatea și a proteja familiile.
- Cadrele naționale ar trebui să garanteze că terapia este furnizată în funcție de nevoie, nu de susținerea părinților sau de capacitatea de plată.

4. Promovarea colaborării intersectoriale între educație, sănătate și familii

Fragmentarea dintre sectoarele educației și sănătății a fost o problemă recurentă. Copiii pot fi observați în mediile educaționale, dar necesită trimiteri la medic pentru diagnosticare. Autoritățile naționale ar trebui să ia în considerare:

- Crearea de echipe interprofesionale locale care să implice profesori, terapeuți, psihologi și asistenți sociali;
- Stabilirea de scheme comune de finanțare între ministere (sănătate și educație);
- Dezvoltarea de baze de date comune sau a sistemelor de urmărire pentru planurile de intervenție timpurie.

RECOMANDARE DE POLITICĂ

5. Promovarea pedagogiilor incluzive din punct de vedere lingvistic în clasele multilingve

În toate țările, multilingvismul este încă prea des tratat ca o barieră, mai degrabă decât ca o resursă. Profesorii au nevoie de instrumente pentru a distinge între dezvoltarea limbajului multilingv și tulburări. Părțile interesate ar putea să:

- Includă limbile materne în contextul clasei;
- Evită trimiterea excesivă a cursanților multilingvi la terapia logopedică;
- Ofere formare profesorilor în practici sensibile din punct de vedere cultural și lingvistic.

Atât programa școlară grecească pentru grădiniță, cât și legea spaniolă LOMLOE pun accent pe respectul pentru diversitatea lingvistică. Implementarea ar trebui consolidată prin formarea cadrelor didactice.

6. Sprijinirea utilizării instrumentelor digitale pentru intervenția timpurie

Aplicația mobilă SaLT și pachetul de resurse pentru profesori au demonstrat că profesorii apreciază instrumentele ușor de utilizat, accesibile și vizuale care le sprijină munca. Recomandăm agențiilor naționale de educație:

- Adoptarea și localizarea instrumentelor cu acces liber, cum ar fi aplicația SaLT;
- Integrarea resurselor digitale în platformele naționale pentru profesori;
- Oferiți îndrumări privind utilizarea etică și incluzivă a inteligenței artificiale și a instrumentelor digitale de screening.

Astfel de instrumente pot extinde aria de acoperire a sprijinului și pot reduce presiunea asupra terapeuților prin responsabilizarea educatorilor.

CONCLUZIE

Proiectul SaLT a demonstrat că o schimbare semnificativă a politicilor necesită o aliniere între formare, instrumente și infrastructura sistemică. Recomandările de mai sus sunt realizabile, bazate pe dovezi și răspund realităților naționale din întreaga Europă. Acestea se aliniază îndeaproape cu prioritățile europene în domeniul educației, cum ar fi Garanția Europeană pentru Copii, inițiativa „Căi către Succesul Școlar” și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale ONU (ODD 4).

Pe viitor, încurajăm autoritățile naționale și regionale, instituțiile de formare a cadrelor didactice și organismele UE să adopte aceste recomandări și să le integreze în cadrele lor strategice pentru educație incluzivă și timpurie.

RESURSE

- Ministerul Educației din Austria – instrumente BESK KOMPAKT și BESK-DaZ KOMPAKT. Disponibile la: <https://www.bmbwf.gv.at>
- Comisia Europeană (2022). Căi către succesul școlar. Disponibil la: <https://education.ec.europa.eu>
- Comisia Europeană (2021). Garanția europeană pentru copii. Disponibilă la: <https://ec.europa.eu/social/childguarantee>
- Ministerul Educației din Grecia. Curriculumul pentru grădiniță (Monitorul Oficial 6415/2023) și Centrele KEDASY.
- Departamentul Educației din Irlanda. Legea privind educația pentru persoanele cu nevoi educaționale speciale (EPSEN) (2004) și Legea privind dizabilitățile (2005). Disponibil prin: <https://ncse.ie>
- Ministerul Educației din România. Centrele logopedice interșcolare și Legea nr. 1/2011 privind educația națională.
- Ministerul Educației și Formării Profesionale din Spania. Legea organică de modificare a LOE (LOMLOE). Disponibilă la: <https://www.educacionyfp.gob.es>
- UNESCO (2021). Îngrijire și educație timpurie incluzivă a copiilor: Raport global de monitorizare. Paris: UNESCO. Disponibil la: <https://unesdoc.unesco.org>